

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง ทายาทผู้มีสิทธิรับบำเหน็จตกทอดตามพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จ
บำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ ดช ๐๐๑๑.๓๔/๓๒๒๑ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปลงความได้ว่า พันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ มีผลาด ข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดพะเยาเป็นโจทก์ฟ้องหย่านางศุทธิณี มีผลาด เป็นจำเลย ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่พิพากษาให้โจทก์หย่าขาดจากจำเลย จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ แผนกคดีเยาวชนและครอบครัวพิพากษายืน จำเลยฎีกาพร้อมด้วยยื่นคำร้องขอให้ ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีดังกล่าวรับรองให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ผู้พิพากษาดังกล่าวพิจารณา แล้วไม่รับรอง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกา จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาเมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา โจทก์ถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ จำเลยได้ยื่นคำแถลงต่อศาลฎีกาแจ้งเรื่องการตายของโจทก์ ศาลฎีกามีคำสั่ง เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๖ ว่าเมื่อคดีนี้เป็นคดีหย่า โจทก์ซึ่งเป็นผู้ฟ้องหย่าถึงแก่ความตาย การสมรสระหว่างโจทก์จำเลยย่อมสิ้นสุดลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐๑ จึงไม่มีประโยชน์ที่จะพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยอีกต่อไป ให้ยกคำร้อง

ตำรวจภูธรจังหวัดพะเยาได้มีหนังสือหารือไปยังกรมบัญชีกลางขอให้พิจารณา มีความเห็นในการจ่ายเงินบำเหน็จตกทอดให้แก่ภริยาของพันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ กรมบัญชีกลาง มีหนังสือตอบว่าพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕๘ บัญญัติ ไว้โดยสรุปว่า ในกรณีสมาชิกผู้ใดถึงแก่ความตายในระหว่างรับราชการและความตายนั้นมิได้เกิดขึ้น เนื่องจากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงของตนเอง ให้จ่ายบำเหน็จตกทอดแก่บุตร สามียหรือภริยา หรือบิดามารดา กรณีที่ขอหารือ นางศุทธิณีฯ จะมีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดในส่วนที่กันไว้หรือไม่ จึงต้องพิจารณาว่าในขณะที่พันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ ถึงแก่ความตาย นางศุทธิณีฯ ยังมีฐานะเป็น ภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของพันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ อยู่หรือไม่ หรือการที่จะพิจารณาว่า การสมรสของบุคคลทั้งสองสิ้นสุดลงเมื่อใดเป็นประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ เพื่อความถูกต้องและรอบคอบเห็นควรให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติหารือมายังสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงขอหารือว่า ระหว่างที่ศาลพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง ไม่รับฎีกาของนางศุทธิณีฯ จำเลย ในวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ พันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ ถึงแก่ความตาย จึงมีประเด็นปัญหาว่าในวันดังกล่าว พันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ และนางศุทธิณีฯ มีสถานภาพเป็น

สามีภริยากันอยู่หรือไม่ และนางศุทธิณีฯ ยังเป็นทายาทผู้มีสิทธิรับเงินบำเหน็จตกทอดในส่วนที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว ไม่ปรากฏว่าความตายของพันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ มีผลขาด ในระหว่างรับราชการเกิดขึ้นเนื่องจากการประทุษร้ายร้ายแรงของตนเอง จึงเห็นว่า มาตรา ๕๘^๖ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติให้ในกรณีที่สมาชิกผู้ใดถึงแก่ความตายในระหว่างรับราชการและความตายนั้นมิได้เกิดขึ้นเนื่องจากการประทุษร้ายร้ายแรงของตนเอง ให้จ่ายบำเหน็จตกทอดแก่ทายาทของสมาชิกตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดย (๒) ของมาตราดังกล่าวบัญญัติให้สามีหรือภริยาที่ได้รับหนึ่งส่วน

กรณีตามที่หารือมา นางศุทธิณี มีผลขาด จะเป็นทายาทผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดของพันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ มีผลขาด หรือไม่ จึงต้องพิจารณาว่า ในขณะที่พันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ถึงแก่ความตาย นางศุทธิณีฯ มีสถานะเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของพันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์อยู่หรือไม่ ซึ่งกรณีนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐๑^๗ บัญญัติให้การสมรส

มาตรา ๕๘ ในกรณีที่สมาชิกผู้ใดถึงแก่ความตายในระหว่างรับราชการและความตายนั้นมิได้เกิดขึ้นเนื่องจากการประทุษร้ายร้ายแรงของตนเอง หรือในกรณีที่ผู้รับบำนาญถึงแก่ความตาย ให้จ่ายบำเหน็จตกทอดแก่ทายาทของสมาชิกหรือผู้รับบำนาญตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) บุตรที่ได้รับสองส่วน ถ้าสมาชิกผู้ตายมีบุตรตั้งแต่สามคนขึ้นไปให้ได้รับสามส่วน

(๒) สามีหรือภริยาที่ได้รับหนึ่งส่วน

(๓) บิดามารดา หรือบิดาหรือมารดาที่มีชีวิตอยู่ให้ได้รับหนึ่งส่วน

ในกรณีที่ไม่มีทายาทในอนุมาตราใด หรือทายาทนั้นได้ตายไปเสียก่อนให้แบ่งเงินดังกล่าวระหว่างทายาทผู้มีสิทธิในอนุมาตราที่มีทายาทผู้มีสิทธิได้รับ

ในกรณีที่ไม่มีทายาททั้งสามอนุมาตราดังกล่าว ให้จ่ายแก่บุคคลซึ่งสมาชิกผู้ตายแสดงเจตนาไว้ต่อส่วนราชการเจ้าสังกัดตามแบบและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด

ในกรณีที่ไม่มีทายาทและบุคคลซึ่งสมาชิกผู้ตายได้แสดงเจตนาไว้ตามวรรคสาม หรือบุคคลนั้นได้ตายไปก่อน ให้สิทธิในบำเหน็จตกทอดนั้นเป็นอันยุติลง

ในกรณีที่ได้มีการจ่ายบำเหน็จตกทอดไปแล้วหากปรากฏว่ามีบุตรซึ่งได้มีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย ซึ่งได้มีการฟ้องคดีขอให้เป็นบุตรก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่บิดาตาย หรือนับแต่วันที่ารู้หรือควรรู้ถึงความตายของบิดาเพิ่มขึ้น ให้แบ่งบำเหน็จตกทอดนั้นใหม่ระหว่างทายาทผู้มีสิทธิโดยถือว่าบุตรชอบด้วยกฎหมายตามคำพิพากษานั้นเป็นทายาทผู้มีสิทธิตั้งแต่วันตาย ในกรณีเช่นนี้ให้กระทรวงการคลังเรียกคืนบำเหน็จตกทอดจากทายาทซึ่งรับบำเหน็จตกทอดไปก่อนแล้วตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

ในกรณีที่ไม่สามารถเรียกคืนบำเหน็จตกทอดที่จ่ายให้ทายาทซึ่งรับเกินไปในส่วนของตนตามวรรคห้าได้ กระทรวงการคลังไม่ต้องรับผิดชอบจ่ายเงินบำเหน็จตกทอดให้แก่บุตรซึ่งได้มีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายย้อนหลังไปถึงวันเกิดสิทธิรับบำเหน็จตกทอดแต่อย่างใด

มาตรา ๑๕๐๑ การสมรสย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย การหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน

ย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย การหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน โดยมาตรา ๑๕๑๔ วรรคหนึ่ง^๓ บัญญัติให้การหย่านั้นจะทำได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล และมาตรา ๑๕๓๑ วรรคสอง^๔ บัญญัติให้การหย่าโดยคำพิพากษาของศาลมีผลนับแต่เวลาที่คำพิพากษาลงถึงที่สุด

จากข้อเท็จจริงตามที่หาหรือมา พันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ เป็นโจทก์ฟ้องนางศุทธิณีฯ เป็นจำเลยขอให้ศาลมีคำพิพากษาให้บุคคลทั้งสองหย่าขาดจากกัน ต่อมา ทั้งศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์พิพากษาให้โจทก์หย่าขาดจากจำเลย การหย่าระหว่างบุคคลทั้งสองจึงเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ซึ่งจะมีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาลงถึงที่สุดตามมาตรา ๑๕๓๑ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปจึงมีว่า ขณะที่พันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ ถึงแก่ความตาย คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ที่ให้พันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ หย่าขาดจากนางศุทธิณีฯ ถึงที่สุดแล้วหรือไม่ เห็นว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ซึ่งอาจอุทธรณ์ฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ได้นั้น ถ้าได้มีอุทธรณ์ ฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ และศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาหรือศาลชั้นต้น ซึ่งพิจารณาคดีเรื่องนั้นใหม่ มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๒ คำพิพากษาหรือคำสั่งเช่นนั้นให้ถือว่าเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ที่มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีจากสารบบความตามมาตรา ๑๔๗ วรรคสอง^๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ในคดีนี้เป็นคำพิพากษาที่อาจฎีกาต่อไปได้ และคดีนี้ได้มีการฎีกาโดยจำเลยฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ แม้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกา แต่จำเลยได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกา และในท้ายที่สุด ศาลฎีกามีคำสั่งยกคำร้องดังกล่าวเนื่องจากโจทก์ถึงแก่ความตาย จึงไม่มีประโยชน์ที่จะพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยอีกต่อไป

^๓มาตรา ๑๕๑๔ การหย่านั้นจะทำได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔มาตรา ๑๕๓๑

ฯลฯ

ฯลฯ

การหย่าโดยคำพิพากษามีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาลงถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว

^๕มาตรา ๑๔๗

ฯลฯ

ฯลฯ

คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ซึ่งอาจอุทธรณ์ฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ได้นั้น ถ้าได้มีอุทธรณ์ ฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ และศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาหรือศาลชั้นต้นซึ่งพิจารณาคดีเรื่องนั้นใหม่ มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๒ คำพิพากษาหรือคำสั่งเช่นนั้นให้ถือว่าเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ที่มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีจากสารบบความ

ฯลฯ

ฯลฯ

คำสั่งยกคำร้องของศาลฎีกาในกรณีนี้เท่ากับเป็นการจำหน่ายคดีจากสารบบความตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๓๒ (๓)^๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ในคดีนี้ จึงเป็นที่สุดในวันที่ศาลฎีกามีคำสั่งยกคำร้องของจำเลย

เมื่อพันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ ซึ่งเป็นโจทก์ในคดีตามที่หาเรียนมานี้ได้ถึงแก่ความตาย ในระหว่างการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาของศาลฎีกา ขณะที่พันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ ถึงแก่ความตาย คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ที่ให้พันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ หย่าขาดจาก นางศุทธิณีฯ จึงยังไม่เป็นที่สุดตามมาตรา ๑๔๗ วรรคสอง^๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และการหย่าตามคำพิพากษาของศาลในคดีนี้จึงยังไม่มีผลตามมาตรา ๑๕๓๑ วรรคสอง^๘ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น ในขณะที่พันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ ถึงแก่ความตาย นางศุทธิณีฯ จึงยังมีสถานะเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของพันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ และเป็นทายาทผู้มีสิทธิ ได้รับบำเหน็จตกทอดของพันตำรวจโทพิสุทธิศักดิ์ฯ ได้ตามมาตรา ๕๘ (๒)^๙ แห่งพระราชบัญญัติ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๔

(นายดิศทัต ไพฑโรภิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๕๘

มาตรา ๑๓๒ ให้ศาลมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความได้ โดยไม่ต้องมีคำวินิจฉัย ชี้ขาดในประเด็นเรื่องนั้น และให้กำหนดเงื่อนไขในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมตามที่เห็นสมควร

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) ถ้าความมรณะของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยังให้คดีนั้นไม่มีประโยชน์ต่อไป หรือถ้าไม่มีผู้ใด เข้ามาแทนที่คู่ความฝ่ายที่มรณะดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒

ฯลฯ

ฯลฯ

๖ ปรตดูเชิงอรรถที่ ๕, ข้างต้น

๗ ปรตดูเชิงอรรถที่ ๔, ข้างต้น

๘ ปรตดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น